

УДК: 38.091.3.026.13

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Є. С. Крюкова, О.С. Америкідзе

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
lizacru@ukr.net, ameridze@ukr.net*

Стаття присвячена вивченню інноваційних педагогічних технологій викладачів вищого навчального закладу. Серед проблем сучасної педагогіки пріоритетними є питання інноваційної діяльності як основної складової педагогічної інноватики, спеціальної наукової дисципліни, яка розкриває загальні засади теорії інноваційно-педагогічних процесів. У статті розкрито необхідність використання інноваційних педагогічних технологій навчання. На підставі аналізу педагогічної та методичної літератури визначено поняття «інноваційних педагогічних технологій». Сформульовано принципи інноваційності педагогічного процесу у вищих навчальних закладах та визначені педагогічні умови, які можуть забезпечити ефективність та результативність процесу викладача вищого навчального закладу до впровадження інноваційних педагогічних технологій. На підставі власного досвіду, визначено переваги використання інноваційних технологій.

Ключові слова: інновації; педагогічні технології; інноваційні педагогічні технології; принципи інноваційності; педагогічні умови.

Вступ. Сучасний розвиток системи вищої освіти України ставить все нові вимоги перед викладачем вищої школи, адже завдання, які постають перед системою вищої освіти, є формування конкурентноспроможного на світовому (а не тільки на українському) ринку праці фахівця. Отже, перед викладачем ВНЗ постає завдання не лише надати студенту теоретично-прикладні знання та вміння, проте сформувати цілеспрямовану, всесторонньо розвинуту креативну особистість, здатну працювати як самостійно, так і в команді. Також важливим є завдання «навчити» студента сприймати різні соціокультурні системи та працювати в них, коли за кордоном ринок праці орієнтований на інформаційно освіченого, креативного фахівця. А отже, постають численні зміни у навчальному процесі, які поступово готують студента до нового мислення та гнучкості сприйняття. Такими змінами є використання інноваційних технологій, які на цей час широко застосовуються в усіх ВНЗ України. Проблема використання інновацій в освіті широко вивчалась як українськими сучасними, так і іноземними авторами, погляди яких були проаналізовані авторами. Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [1].

Педагогічну інновацію можливо визначити як нововведення, спрямоване на освітнє середовище, яке покращує характеристики всієї системи освіти. Різні автори по-різному тлумачать терміни «нововведення» та «інновація». Дослідники О. Арламов, М. Бургін, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова та ін. співвідносять поняття інновацій у педагогіці з такими характеристиками, як сучасне, прогресивне, передове.

І. Підласий вважає, що інновації – це ідеї, і процеси, і засоби, і результати, взяті в якості якісного вдосконалення педагогічної системи [2]. А наприклад, В. Сластьонін та Л. Подимова вважають інновації комплексним процесом створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень [3]. І. Дичківська визначає педагогічні інновації як зумовлені суспільною потребою комплексні процеси створення, впровадження, та поширення змін у педагогічному середовищі [4].

Мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити особливості впровадження інноваційних педагогічних технологій у ВНЗ.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Сформулювати визначення поняття «інноваційні педагогічні технології» та їх впровадження у навчальний процес вищого навчального закладу;
2. Визначити принципи застосування інноваційних технологій у вищому навчальному закладі.

Проблема інновацій в освіті широко вивчалась численними іноземними та вітчизняними авторами. Вітчизняними педагогами вивчались різноманітні аспекти інноваційного навчання. Велика увага приділялась інтерактивному аспекту інноваційного навчання. Інтерактивне навчання як специфічну освітню технологію у загально-дидактичному аспекті ґрунтовно досліджено О. Пометун та Л. Пироженко [6]. О. Сисоева досліджувала інтерактивні технології навчання дорослих [8]. Що

стосується власне інноваційності, різні автори по-різному визначають це поняття. Такі педагоги як С. Архипова, О. Безпалько, А. Бойко, Р. Вайнола, І. Григ, О. Іванов, А. Капська, О. Карпенко, І. Козубовська, С. Литвиненко, Г. Локарева, О. Межирицький, Л. Міщик, А. Первушина, В. Поліщук, Т. Семигіна, С. Харченко та ін., досліджували питання покращання української вищої освіти, та прийшли до єдиної думки: лише введення інновацій здатне вивести вітчизняних фахівців по закінченню ними ВНЗ на новий якісний рівень, відмінний від традиційного «пострадянського» спеціаліста.

Інновація – це термін, який позначає якесь нове поняття, правило, методуку, не обов'язково позитивну чи негативну. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує протікання і результати навчально-виховного процесу. Тобто, можемо визначити, що інноваційний процес в освіті – це сукупність спрямованих дій, спрямованих на її оновлення. Педагогічну інновацію розглядають як особливу організацію діяльності і мислення, метою яких є організація нововведення в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті [1].

Поняття ж технології позначає сукупність знань про способи та засоби обробки матеріалів чи володіння процесом обробки. Термін «педагогічна технологія» вперше вжив англієць Д. Саллі, але широкого поширення даний термін набув у 40-50 роки минулого сторіччя. На сьогодні не існує єдиної думки щодо визначення поняття «педагогічна технологія».

Отже, термін «педагогічні інноваційні технології» вживається вітчизняними педагогами для позначення форми організації педагогічної інноваційної діяльності, що привносить зміни (найчастіше позитивні) в освітній практиці, а також цілеспрямованого впровадження нововведень в педагогічну практику, або комплексного інтегрованого процесу нововведення в педагогічну практику.

Спираючись на аналіз літератури, були визначені педагогічні умови, які можуть забезпечити ефективність та результативність процесу викладача вищого навчального закладу до впровадження інноваційних педагогічних технологій [6]:

1. Створити середовище, що відповідає змісту, активній діяльності і інноваційним методам;
2. Організувати виконання плану заняття з упровадженням інноваційних технологій;
3. Зацікавити студентів процесом реалізації інноваційних технологій;
4. Здійснювати інтерактивну, суб'єкт-суб'єктну взаємодію у навчально-виховному процесі;
5. Формувати й розвивати емоційну сферу сприйняття, пізнавальні інтереси студента;
6. Володіти собою, оцінювати свої почуття в конкретній ситуації, психічний стан студентів; обирати потрібну тактику дій відповідно до типів інноваційних технологій;
7. Володіти голосом, темпом, тоном, ритмом педагогічного мовлення.

Тобто мається на увазі, що відчуття студентом своєї незалежності та особистого внеску в навчальний процес сприяє активізації пізнавальної діяльності, розвиває відповідальність та творчість, а також кооперативні здібності. Ми маємо власний погляд на дану тенденцію, який полягає у тому, що в першу чергу саме викладач є відповідальним за навчальний процес та за результативність навчання. Отже, викладач бере відповідальність за обрання технологій навчання, їх впровадження та контроль результатів. Окрім цього, викладач здебільшого (особливо викладач ВНЗ) є цілком психологічно сформованою особистістю, здатною враховувати психологічні особливості студентів, які здебільшого, становлять вікову групу 17-23 років, інколи із пізньою підлітковою кризою, руйнуванням стереотипів щодо дорослого життя та які вперше стикаються з незнайомим освітнім середовищем. А отже, викладач може і повинен домінувати на заняттях, хоча він і може створювати ймовірність розподілу ролей зі студентами 50-50, проте головною контролюючою та керуючою фігурою є саме він. Підтвердження нашої думки ми знаходимо у різних авторів, які визначають певні вимоги до інноваційного навчання [2].

Інноваційне навчання передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників.

До основних інноваційних форм викладання у ВНЗ належать: використання мережі Інтернет та дистанційне навчання, використання електронних підручників та спеціальних програм в режимі онлайн, навчання по Скайп, застосування інтерактивних методів навчання, які обумовлюються взаємодією викладача та студента. До інтерактивних технологій, які належать до інноваційного навчання, відносять [2] кооперативне навчання у малих групах, метод проєктів, метод мозкового штурму, метод ідей, конференції, круглі столи та брифінги, театральні постановки, рольові ігри, тощо. Проте, якщо інтерактивне навчання можливо запроваджувати за будь-якої технічної оснащеності, навчання з використанням Інтернет потребує технічних ресурсів, як-то наявність комп'ютерів з операційною системою. При цьому використовуються спеціальні технології, як кейс-технології (пакети навчально-методичних матеріалів для навчання, контрольні завдання та тести контролю),

телевізійні технології (замкнуті телевізійні системи із зворотнім зв'язком), технології відео конференцій (засоби забезпечення двостороннього аудіо- та відеозв'язку на значних відстанях) та комбіновані технології. Інноваційне використання комп'ютерів обумовлює наступні можливості: здобуття домашньої освіти в результаті використання Web-ресурсів (дистанційне навчання). По-друге, це альтернативна освіта: завдяки Інтернету значно розширюється вибір форм і методів навчання. По-третє, Інтернет створює прекрасні умови для додаткової освіти тим, хто бажає поглибити свої знання з тих чи інших предметів.

Головними особливостями інноваційної педагогічної діяльності є особистісний (або особистісно-зорієнтований) підхід (спрямований на розвиток особистості), творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка вмотивованість на пошук нового в організації педагогічного процесу.

Аналіз науково-дослідної літератури [5] дозволив визначити принципи, на яких базується впровадження інноваційних педагогічних технологій: принципи цілеспрямованості, системності, суб'єкт-суб'єктних відносин, активності, гуманізації, рефлексії, творчої активності викладача, принцип організованої інноваційної зміни; принцип запровадження керованих механізмів організації інноваційної діяльності; принцип інформаційної, матеріально-технічної та кадрової забезпеченості реалізації інноваційного процесу; принцип прогнозування змін в інноваційному середовищі; принцип посилення стійкості інноваційних процесів; а також наступні принципи: неперервний і цілісний розвиток особистості, гармонійна педагогічна діяльність; професійно-практична спрямованість; особистісна зорієнтованість; свобода вибору викладача; усвідомленість професійно-особистісного розвитку під час інноваційної педагогічної взаємодії; творче самовираження, співпраця та співтворчість, креативність та нестандартне мислення. Дані принципи повинні буди узгодженими із наступними принципами структурування навчальної інформації у вищій школі: принципом системності, інтерактивності, модульності, адаптивності тощо.

Зважаючи на аналіз літератури та власний досвід, сформульовані наступні переваги застосування інноваційних технологій. Отже, основними перевагами є:

1. Активізація пізнавальної діяльності студентів за умови їх попередньої мотивації до навчання. Окрім цього, напрацювання ряду психологічно-професійних якостей: творчості, оригінальності та гнучкості мислення, самостійності думки та здатності до адаптації, відповідальності та вміння працювати в команді.

2. Створення середовища, близького до майбутнього професійного (проте, це не стосується всіх спеціальностей).

3. Розширення меж стереотипів не лише у студентів, а і у викладача, а отже, персональне зростання обох.

4. Обумовлене підвищенням активізації пізнавальної діяльності покращання результативності навчання студентів.

5. Загалом, створення українського навчального середовища, ідентичного зарубіжному, що надає подальші можливості для обміну трансферу студентів, тощо.

Висновки. Підсумовуючи сказане, зазначимо, що впровадження інноваційних технологій – це підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Виокремлюємо наступні складові етапи впровадження інноваційних технологій у навчальний процес ВНЗ: формулювання завдань навчання та відповідний добір вже існуючих чи створення нових інформаційних технологій, експериментальна апробація інновацій шляхом впровадження в педагогічний процес, аналіз перших результатів, корекція інноваційних технологій, стабільне впровадження інноваційних технологій в контексті змін, аналіз результатів, підбивання підсумків та корекційна робота, визначення значення інновацій у навчальному процесі. Основними перевагами інноваційного навчання є набуття студентами та викладачами нових психологічно-професійних якостей та підвищення кваліфікаційного рівня: стилю мислення, гнучкості уяви, креативності, самостійності та здатності працювати в команді. Основними недоліками інноваційного навчання є неготовність як студентів, так і викладачів до запровадження певних змін на тлі закостенілої пострадянської системи освіти. Вважаємо, що тематика інновацій в педагогіці вищої школи є актуальною та потребує подальшого вивчення, зокрема в контексті зміни стереотипів вищої школи в бік євроінтеграції.

Проведений аналіз науково-методичної та педагогічної літератури показав, що використання інноваційних технологій у навчальному процесі вищих навчальних закладів створює умови для розвитку самореалізації особистості та допомагає досягти високого інтелектуального розвитку студентів. Найбільшою мірою це залежить від педагогічної майстерності викладача, у тому числі від прояву його толерантності в освітньому процесі, у зв'язку з цим проблема формування готовності майбутніх педагогів до використання інноваційних педагогічних технологій залишається актуальною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лисенко М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / Лисенко Микола Владиславович ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». – К., 2013. – 16 с.
2. Підласий І.П. Педагогічні інновації / І.П. Підласий // Рідна школа. – 1998. – № 12. – с. 34.
3. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / П. Ю. Саух [та ін.] ; ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 443 с
6. Пометун, О. І. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод. посіб./ О. І. Пометун; авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.
7. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. №1556-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – №63. – Ст. 1728.
8. Сисоева С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / НАПН України, Педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
9. Larsen-Freeman, D. *Techniques and Principles in Language Teaching* / D. Larsen-Freeman. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – P. 129.

REFERENCES

1. Lysenko, M. V. (2013). *Innovatsiina paradyhma vyshchoi osvity Ukrainy za umov perekhodu do informatsiinoho suspilstva* [Innovation Paradigm of Higher Education in Ukraine Under Conditions of Transition to an Information Society]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute".
2. Pidlasuiy, I.P. (1998). *Pedagogichni innovacii* [Educational innovations]. *Ridna shkola*, 12, 34-35.
3. Koshechko, N.V. (2013). *Metoduka vukladannja u vuschiy schkoli* [Methodology of teaching in higher education]. Nizhyn, Ukraine: NDU Gorkogo.
4. Duchkivcka, I.M. (2004). *Innovaziyni pedagogichni tehnologii* [Innovative educational technologies]. Kyiv, Ukraine: Akademvudav.
5. Saukh, P. Yu. (2011). *Innovatsii u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektyvy* [Innovations in Higher Education: Problems, Experience and Perspectives]. Zhytomyr: GDU Franka.
6. Pometun, O.I., Pirodgenko, K. L. (2002). *Interaktivni pedagogichni tehnologii* [Interactive educational technologies]. Kiev, Ukraine: APN
7. Zakon Ukrainu Pro vushy osvity: pryiniaty 1 lyp. 2014 roku No. 1556-VII [Higher Education: Law of Ukraine on July 1. 2014 №1556-VII]. (2014, July 1). *Oficiyniy visnyk Ukrainy* – Official visnyk of Ukraine, 1728, pp. 10-12
8. Susoeva S.O. (2011). *Interaktivni tehnologii navchannia dorosluh* [Interactive educational technologies for adults]. Kiev: NAPN Ukraine, VD EKMO.
9. Larsen-Freeman, D. (2000) *Techniques and Principles in Language*. Oxford: Oxford University Press.

Ye. S. Krukova, O.S. Ameridze. The introduction of innovative educational technologies within higher education. The article researches the important and essential problem dealing with the professional training of innovative educational technologies. Among the problems of modern pedagogics priority there are the issues of innovative activity as a basic constituent of educational innovation, special scientific discipline that exposes general principles of theory of innovative-pedagogical processes. The purpose of this article is to analyse the scientific literature regarding the integration and use of innovative technologies and to examine, what teaching and learning processes can be improved through the use of innovative technology. The necessity of the using of innovative educational technologies is exposed in the article. The term "innovative educational technology" was represented. The article explains the advantages of using innovative technologies in language teaching and describes different types of them. The innovative technologies encourage learners to interact, to be creative and positive in using the language in a meaningful way and cooperation. Students want to take part in different activities. They also encourage trainers to keep interested in the lesson and a teacher can use them to create contexts in which the language is useful. Innovative technologies are used as various techniques to involve students in learning.

Keywords: innovations; innovative educational technologies; concepts of innovation technologies; requirements.

Е.С. Крюкова, О.С. Америкдзе. Внедрение инновационных педагогических технологий в высшем учебном заведении. Статья посвящена изучению инновационных педагогических технологий преподавателей высшего учебного заведения. Среди проблем современной педагогики приоритетными являются вопросы инновационной деятельности как основной составляющей инновации, специальной научной дисциплины, которая раскрывает общие принципы теории инновационно-педагогических процессов. В статье раскрыта необходимость использования инновационных педагогических технологий обучения. На основании анализа педагогической и методической литературы определено понятие "инновационных педагогических технологий". Сформулированы принципы инновационности педагогического процесса в высших учебных заведениях и выделены педагогические условия, которые могут обеспечить эффективность и результативность процесса преподавателя высшего учебного заведения к внедрению инновационных педагогических технологий. На основании собственного опыта, определены преимущества использования инновационных технологий.

Ключевые слова: инновации; педагогические технологии; инновационные педагогические технологии; принципы.